

SLOVENSNIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17
 Naročnina četrletno 15 din
 za pol leta 30 din
 za vse leto 60 din
 Posamezne številke 1.50 din
 V zamestvo celoletna naročnina 90 din

Ljubljana, 24. decembra 1937.

Upravništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17
 Poštočerkovni račun:
 Ljubljana štev. 16.176
 Rokopisov ne vračamo
 Oglasi po tarifu
 Tiska Zadruga tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

Slovenski božič

Že od pradavna živi v človeštvu lepa šega, da praznuje sredi najtrše zime, ko počivata zemlja in človek, znamenje miru. Krščanstvo je okitilo in povzdignilo to znamenje v praznik rojstva učlovečenega Boga, ki mu pojo okriljeni duhovi na višavah: Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!

Mi, otroci dvajsetega stoletja, imamo malo, bore malo te dobre volje. Že dvajset let in čez nas tare mrka nejevolja, se nas polasča obup, da smo razklani v sebi, nemirni in hlastajoči, brez vere v življenje, v svet in ljudi. Saj že skoraj ne vemo več, kaj je mir. Zato imajo tako lahko stališče vsi neštevilni lažnivi preroki, ki oznanjajo zbeganim množicam po svetu, da je mir za človeštvo neko nevarno, bolno, razkrajajoče stanje, ki hromi voljo in okužuje zdravje narodov. Le vojna in zopet vojna je zdravje, moškost, vzpon narodov in človeštva.

Res se mora človeku skaliti pogled, ko gleda dandanes okoli sebe. Komaj je ponehalo abesinsko klanje, že so vzplameneli krvavi zublji v Španiji. In niso se nehali padati po madridskih ulicah otroci in starci pod bombami generalov, ki so napovedali vojsko svojemu lastnemu ljudstvu, že so se začele daleč na drugem koncu sveta brezprimerna tolovajstva žoltopolnih razbojnikov. Ali so res potemtakem razmišljanja in prizadevanja vseh najplemenitejših in najvišjih duhov na svetu do Im. Kanta in današnjih dni samo prazen sen in domišljija?

Ne, naša najgloblja človeška zavest se upira temu. Instinkt ljudstev je neprimerno bolj nezmotljiv kot instinkt državnikov in poklicnih politikov. Ljudski instinkt natančno čuti, kdo je v pravici in kdo v krivici, kdo je napadalec in kdo se brani, pa najsi razne vlade svojim narodom tisočkrat zatrjujejo drugače. Same se bodo nekoč po pravici pokorile za to. Ljudski instinkt se zato tudi pri vseh narodih upira krivemu nauku, da je mir neko leno, kužno stanje, ki je enako smrti. Ne, najpreprostejša zavest mu pove, da je samo vojna pokončavanje in smrt, mir pa je življenje in ustvarjanje. Ustvarjanje tistega nesmrtnega ideala, ki ga nosijo v srcih vsi pravi neuklonljivi verniki v tostranstvo in človekovo poslanstvo na svetu, ustanovitev kraljestva božjega na zemlji, ki je kraljestvo lepote in duha, bratovstva in pravične razdelitve zemeljskih dobrin. Ljubezen in kruh je dvoje osnov animalskega življenja. Svoboda in mir — ali v današnji govorici: demokracija in mir — pa sta osnovi sodobnega kulturnega človeka.

Zlasti slovenski človek je dandanes lačen miru in svobode prav tako kot grizljaja vsakdanjega kruha. In vendar se še danes dobe med nami ljudje, ki blodno sanjarijo o nekakih vojnah, o »pohodu nacije«. ... No, Bog ž njimi in z njih uniformirano pametjo! Saj je strahotno pomisliti, kaj bi se zgodilo z narodom na tako izpostavljeni krpi sveta. Odnese in odpihnili bi ga prva hujša burja ali pa ga vsaj usodno razredčila in potlačila k tlom za desetletja in desetletja.

A kako zbegani, kako razklani in neenotni smo še danes kljub udarcem, ki jih dobivamo dan za dnem! Prečudno bridka se zdi človeku usoda tega ljudstva, da nima nikdar lastnega glasu, da mora padati izpod enega pritiska pod drugega!

V kužnih časih živimo — češki pisatelj Karel Čapek imenuje to kugo »bela bolezen« —, ko govore poedinci in ko milijoni molče, ker morajo molčati, se pokore, ker se morajo pokoriti, pa najsi jim spričo nezaslišanih krivic in brezmejne neumnosti njih »voditeljev« žolč in gnev razga-

njata žile in kite. V takih časih se razčepri mnogo najraznovrstnejših strupov. V takih časih se kalé in postavljajo na glavo najosnovnejši pojmi, kakor so pojmi o miru in svobodi, pojmi o narodu in državi. Tudi po slovenskih žilah se še danes navzlic precejšnjemu iztreznjenju pretaka še mnogo strupa, ki smo ga po lastni abotnosti in po svojem tisočletnem odpadniškem instinktu deloma sami pomagali vbrizgati vase. Še danes ti bo prisedel k mizi človek, ki ti bo v tvoji lastni, nepopačeni materinščini z nedolžno-neumno-resnim obrazom razlagal.

Kaj bi s tako puhlo modrostjo, kaj s takim neozdravljivim norcem? Blaznice so prenapolnjene. Razgaliti ga pred njim samim, predočiti mu vso njegovo strahopetnost in klavnost? S topostjo ljudi se še bogovi zastoj bore.

Zategadelj moremo praznovati svoj slovenski božič dandanes samo v zbiranju vedrih, bistrih, v slovenski zavesti izklesanih in prekaljenih mož. Tako, da pojdejo možje z možmi v isti črti, mevže in odpadniki pa naj capljajo, koder in kamor jim drago. Biti dandanes mož pa se pravi, nositi živo v svoji zavesti in neustrašeno in povsod izpovedovati najdragocenejšo resnico svojega ljudstva in vsakega ponosnega naroda — resnico, ki se glasi: svoboda in mir.

Že se kažejo na slovenskem nebu znamenja, ki vlivajo upajočemu človeku novo upanje. To je ustanovitev Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ki bo mogla izražati svoja najgloblja dognanja samo v najožjem sozvočju s svojo rodno zemljo, in pa ustanovitev Slovenskega društva, ki je zbor slovenskih ljudi dobre volje in katerega prva in najodličnejša naloga bo pač ta, da pregnete in prekali to malodušno in maloverno, cincajoče, mlahavo in omahljivo slovensko razumništvo v možati pripadnosti k lastnemu narodu ter ga iztrga vsaj v najosnovnejših narodnih stvarih iz tradicionalnih okovov in smešno neumnih predsodkov naših političnih razprtij.

Lizidor Kostrun:

Koledar dveletke po uradnih obvestilih

(Dalje)

19. 4. 1937: »Samouprava« obdolžuje ude staroradikalnega glavnega odbora, da potujejo po Srbiji »iz same zavisti«, ker niso ministri. — Na shodu JRZ na Jesenicah govori minister dr. Krek in se popeča v mnogem oziru z »raznimi frontaši«, ki napadajo in bodo še napadali slovenske zastopnike iz JRZ. Govorice o spremembi vlade so edina in navadna tožba tistih, ki so vladi nevoščljivi za njene uspehe na socialnem in gospodarskem polju.

21. 4. 1937: Zaradi žalostnega dogodka na zagrebški univerzi, kjer je bil sredi pomirjevalne akcije ubit hrvaški dijak, piše »Samouprava«, da je to primer, kako poskuša komunistična mladina terorizirati pripadnike drugih strank. — »Jutro« objavlja izrezke iz članka »Samouprave« o državnih nameščencih. Tako je baje

odšel na obed k neki izrazito opozicijski družini. Nekje drugje so uradniki kar sabotirali državni stroj in ponekod celo govorili o bodočih kombinacijah. Z ozirom na to je potrebno, pravi »Samouprava«, da vlada, ki je doslej stala nasproti uradništvu na strogo nestranskem zrelšču, z veliko metlo očisti državno in samoupravno upravno osebje.

22. 4. 1937: »Slovenec« objavlja svoje razveseljive vtiske iz sestavka v »Samoupravi« o državnih nameščencih in pravi, da bodo tisti, ki državo ljubijo, pozdravili pogumni korak napovedi konca

23. 4. 1937: »Slovenec« poroča z zadoščenjem, da hvalijo zagrebški industrialci, člani zveze in-

Saj ni še tako dolgo, kar je Ivan Cankar nekje zapisal, da prava in nepopačena slovenska narodna himna ni tista o »zastavah slave«, temveč da je pesem te zemlje in njenega delovnega, tlačnega, verno upajočega ljudstva ona znana romarska popevka:

Marija, k tebi uboge reve
 mi zapuščeni vpijemo.
 Objokani otroci Eve
 v dolini solz vzdihujemo —

pesem, ki je navdihnila Nemcu Karlu Krausu, temu najpogumnejšemu bojevniku za mir in svobodo, sredi vojnega besnenja l. 1918. ene njegovih najlepših verzov »Slovenischer Leierkasten« (Slovenska lajna).

Bilo je v daljni zemlji.
 Na nebu rdeči soj
 ljubezni izgubljene
 žarel je pred menoj.
 O spev, ki bol sveta si
 pokopal pod seboj!

Kot čutil stare sreče
 spet motni bi sijaj,
 s sočutjem mi prihaja
 nas vseh bolest nazaj.
 Kako trepeče bednik
 v ljubezni za svoj kraj!

To je skeleča rana,
 ko ljudstvo krvavi,
 spoznanja znak za srca,
 ki groza jih duši.
 O borni glas, ki v tebi
 trpeči dom ječi!

Kar sem že stokrat slišal
 in prvič slišim zdaj,
 je v muke prebudilo
 mi spet zamrli slaj.
 O, ko v dolini solzni
 zamre vseh sonc sijaj!

Ni še zaceljena tisočletna rana, ne še ozdravljeno trpljenje bednega ljudstva. Še krvavi, krvavi na svojih udih in prav v svojem osrčju. Toda znamenja pričajo, da je upanje blizu. Iz trpljenja in ponižanja se rode najzlahtnejša spoznanja. Znamenja pričajo, da brste v globoki rani tega ljudstva — vsem njegovim jerobom in varuhom na kljub — nova, dragocenejša spoznanja: obnovljena zavest samega sebe, zavest lastnega dostojanstva in lastne osamosvojitve. Ta spoznanja so plačilo za davek, ki ga je to ljudstvo plačalo bratovstvu.

Ne, to ljudstvo ni nikdar frazarilo o »zastavah slave«, nikdar umovalo o megleni »edinstveni naciji«; mislilo je na zemljo in kruh.

Tudi mi mislimo danes na zemljo in kruh, ko pravimo: svoboda in mir! V tem geslu je slovenski božič pravih slovenskih ljudi. Fran Albrecht

Vsem sodelavcem, naročnikom in prijateljem želi vesel božič
 uredništvo in uprava
 „Slovenije“

Najboljši šivalni stroji in kolesa

ADLER

po izredno nizkih cenah pri tvrdki

Josip Petelinc, Ljubljana
za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Večletno jamstvo!

Pouk v umetnem vezanju brezplačen!

to priložnost nataknilo rdeče fese«. — »Slovenec« trdi, da je potegnil v združenji opoziciji preprih. — Ponoči med 30. 4. in 1. 5. 1957 govori po radiu predsednik senata dr. Mažuranič o zunanji in notranji legi Jugoslavije in o komunizmu.

4. 5. 1957: »Slovenec« ugotavlja v uvodniku, da centralizem ni čisto nič drugega, kot dejanska oblika »tistega slavnega unitarizma ali integralizma, ki predstavlja vrhovnega malika v »Jutrovem templju«. — Isti list poroča, da je napisal za pravoslavno veliko noč minister dr. Krek za »Pravdo« obsežen in stvaren članek o nelikvidnosti slovenskih kreditnih zadrug izza uredbe o likvidaciji kmečkih dolgov. — »Jutro« priobčuje podatke o slavnostni obleki velikonočne številke »Samouprave« pod naslovom »Unitarizem in JRZ«.

6. 5. 1957: »Jutro« toži, da je s »Slovencem« težko razpravljati o splošnih državnih vprašanjih in narodni edinstvi. »Slovenec« pa prinaša uvodnik, ki ima napis »Naš rod«.

O slovenskem napredovanju

Takole se je bivši ljubljanski župan in dravski ban navdušil nad slovenskim napredovanjem v zadnji številki svoje »Besede«:

Ogromni napredek Slovencev v Jugoslaviji je očiten. Le popolnoma pokvarjen človek ali popoln idiot bi mogel to tajiti.

Dr. Puc si je očitno postavil za načelo, da samo preproste stvari nekaj veljajo. In ko je še ugotovil, da je tako rekoč vsakdo ali popolnoma — torej vsaj ne samo deloma! — pokvarjen človek ali pa prav tako popoln idiot, ki bi nad njegovo ugotovitvijo podvomil, je bil prepričan, da je vsem nasprotnikom zamašil usta. Kajti dr. Puc pač sklepa, da niti popoln pokvarjenec, niti popoln idiot ni nihče rad in da se mu že zategadelj ne bo upal nihče ugovarjati. In če bi kdo le še hotel, če bi trdil, da napredovanja v Jugoslaviji ni, pa ga razglasi za avstrijakanta in sovražnika edinstvene domovine. Češ, saj jaz vendar vem, kako se to dela, zakaj so pa moji uradniki pred dobrima dvema letoma razglašali kar vso Združeno opozicijo za protidržavno. In tisti, ki mi bo ugovarjal, bo lahko še vesel, če ne pride pred sodišče za zaščito države.

Torej, g. dr. Dinko Puc, kakor vidite, smo preudarili vse mogočnosti, ki ste jih morebiti pripravili v svojem edinstvenem srcu.

Napredek je pojem, ki je hudo, pa prav res hudo relativne vrednosti in veljave. Vsak organizem napreduje, dokler živi, in kadar neha napredovati, je začel pač že umirati.

Spominjajte se tiskovnega sklada tednika „Slovenije“

Prepričane Slovence, ki jim je slovenstvo zapoved vesti in nračnosti, prosimo, da podprejo razširjevanje čiste slovenske misli s tem, da nakažejo primeren znesek za

tiskovni sklad našega tednika
„Slovenije“

Ali da govorimo še bolj razločno. Tudi v Avstriji smo Slovenci napredovali in sicer prav močno napredovali. Od leta 1848. na primer pa do izbruha vojne je bil napredek res velikanski. Toda napredovali smo Slovenci ves čas samo iz lastne moči. Avstrija in Habsburgovci nam pri napredovanju niso nikoli pomagali, narobe, kjerkoli so mogli, so nas samo ovirali. Gotovo je, da bi bil naš napredek še vse drugačen in vse večji, če bi nas ne bila Avstrija pri tem ovirala, skratka, če bi bila Avstrija do nas pravična. Na vsa ta dejstva smo prav mi zmeraj opozarjali, ker hočemo, da se Slovenci že kedaj otrešemo tiste hlapčevske miselnosti, ki bi najraje naš napredek

9. 5. 1957: Na vprašanje: »S kom je težko razpravljati?«, odgovarja »Slovenec« med drugim: »Trditev o možnosti avtonomističnega izživiljanja v okviru vidovdanske ustave je mlavva prazne slame prav tako, kakor besedičenje o možnosti decentralizacije v smislu zadovoljive slovenskih narodnih zahtev.« — Na drugem mestu prinaša »Slovenec« izjavo občnega zbora Akademске zveze z dne 7. 5. 1957, ki protestira proti znanemu članku profesorja Kocbeka v »Dom in svet«, kakor tudi podatke o »slovenskih blumovcih«, oziroma o tedniku »Kmetki list« kot posebnosti ne samo med Slovenci, temveč v vsej Evropi. — Minister Gjura Janković govori na shodu JRZ v Senjaku in pravi med drugim: »Take svobode noče samo vlada dr. Stojadinovića, noče je tudi jugoslovanski narod«. Pri tem gre za svobodo, ki bi spremenila »naš lepi in cvetoči vrt Jugoslavije v polje boja in gorišča«. — Podobno se izreče tudi minister Dragiša Cvetković na shodu mladine JRZ v Paraćinu.

10. 5. 1957: O dogodkih, ki se pripetijo zvečer radi srečanja dveh sprevedov, bosta imela »Slovenec« in »Jutro« spet navzkrižno mnenje. Oni, ki niso bili očividci, pa iz njune pisave ne bodo mogli spoznati, kaj se je prav za prav zgodilo.

15. 5. 1957: Iz beležke »Jutra« posnemamo, da je te dni polemiziral »Katoliški tednik«, glasilo sarajevskega nadškofa dr. Šarića, s »Slovencem« in v tej polemiki med drugim tudi opozoril, da diktature niso zrušili dne 5. maja 1955 tisti, ki so se z njo pogajali, temveč tisti, ki so se ji stavili radikalno po robu. — Po podatkih Avale so zahtevali dogodki v Senju šest mrtvih ali ranjenih. — Minister Gjura Janković izjavi z ozirom na stavko delavcev v Zenici, da je resno mislil na izboljšanje pogojev delavstva in to že davno, stavka delavcev pa je prekrizala njegove dobre namene. Stavka je izbruhnila iz čisto političnih namenov, ker je bil namen zmanjšati ugled vlade dr. Stojadinovića.

(Dalje prihodnjic)

A nekaj lahko rečemo: Kar je bilo kedaj napredka med Slovenci, to je vse naše, popolnoma naše delo. Zasluga nasprotnikov je bila kvečjemu v tem, da je vzpodbujala in netila naš odpor.

Sicer smo pa samo radovedni, kaj je dr. Puca tako spravilo v veselje nad našim napredovanjem.

Ali ste poravnali naročnino?

In brezprimeren napredek je zanj gotovo tudi to, da smo po prevratu imeli v naših bolnicah

Opazovalec

O slovenskem hlapčevanju

Vedno več slišimo in čitamo danes o tem, da smo Slovenci narod hlapcev, da imamo hlapčevstvo tako rekoč že v krvi, in da ne bo zaradi tega nikdar nič z nami. Te misli se razvijajo že v pravi pravcati nauk, ki naj nas skuša pomiriti z usodo.

Toda, ali vedo vsi tisti, ki vedo toliko povedati in pisati o hlapčevstvu slovenskega naroda, sploh kaj o borbah slovenskega naroda skozi vsa zadnja stoletja, skozi vsa zadnja desetletja, skozi vsa zadnja leta?

Ali vedo za tisoče in tisoče slovenskih kmetov, ki so se skozi vso dobo razkrajajočega se fevdalizma borili za staro pravdo in umirali za njo v najstrašnejših mukah?

Ali vedo za naše reformatorje, Trubarja in njegov krog in množice, ki so šle za njihovimi nauki kljub vsemu preganjanju?

Ali vedo za Prešerna, A. Einspielerja, F. Levstika, Aškerca, J. E. Kreka, Ivana Cankarja in mnoge druge naše prvobornike, preganjane zaradi svoje revolucionarne miselnosti, zaradi svoje značajnosti?

Ali vedo za Preporodovce, za Avgusta Jenka in druge, ki so dali svoje življenje za svoje ideje, ki so zaradi svojega brezkompromisnega stališča do Avstrije trpeli po avstrijskih ječah?

Ali vedo za nešteto slovenskih fantov in mož, ki so bili med vojno postreljeni in pozaprti zaradi svojega protiaustrijskega in protivojnega delovanja?

Ali vedo za zverinsko umorjenega rudarja Fakina v Trbovljah in za delavca Juvana, ki so mu Orjunaši v Ljubljani strli prste na roki, ker ni hotel poljubiti njihovega znaka?

vsaj za silo še prostora, da pa se je ta njegov napredek tako razvil, da morata danes ležati že po dva bolnika na eni postelji in da je že del bolnišničnih hodnikov zastavljen z njimi? In še večji napredek bo po Pucovem najbrž ta, če bodo ležali po trije bolniki na eni postelji in če bodo vsi hodniki zastavljeni z njimi, tako da bodo zdravniki in strežnice morali skakati in lesti čez postelje, kadar bodo opravljali svoj poklic. Saj bi brez dvoma že danes ta skrajni napredek bil uresničen, če bi ljubljanska bolnišnica sprejemala vse tiste bolnike, ki bi jim glede na njihovo bolezen šlo zdravljenje v bolnišnici.

In v zvezi z bolnico šteje dr. Puc za velikanski napredek gotovo tudi znižanje petih semestrov slovenske medicinske fakultete na štiri.

Ko smo Slovenci 28. oktobra 1918. leta vrgli avstrijski jarem s svojih pleč, smo uvedli takoj slovenščino kot uradni jezik v Sloveniji. Popolna enakopravnost našega jezika v državi in njegov državni značaj sta bila tudi pogoj za združitev s Srbi in Hrvati v eno državo. Vsakdo ve, kakšen napredek smo od tistega 28. oktobra pa do danes na tem polju doživeli. Jugoslovenci vseh vrst so naš jezik malili, odriivali, zastavljali, kjerkoli so mogli. Že v Sloveniji sami so uradi, ki nimajo slovenskih obrazcev, ki ne uradujejo slovenski. Tudi to zastavljanje slovenščine spada po dr. Pucu menda k tistem »ogromnemu napredku«, ki ne sme nihče dvomiti nad njim, če noče, da ga dr. Puc ne razglasi za pokvarjenca ali idiota.

Tako se bi navsezadnje človeku zdelo, če naj je vse to »napredek Slovencev«, da je pač za jugoslovene v nazadovanju in propadanju napredovanje Slovenije. Napredovanje namreč za vse tiste, ki bi nas hoteli zbrisati z lica zemlje. Napredovanje za tiste, ki so razglasili načelo, da je treba slovenstvo likvidirati tih in postopno.

Za vse tiste torej, ki jim je dravski ban dr. Puc služil s tako vnemo ob petomajskih volitvah, ko se je s še večjo vnemo vojskoval zoper Združeno opozicijo. Kajti ta je hotela enakopravnost Slovencev in Hrvatov izvesti v dejanju.

Samo v eni stvari ima celo dr. Puc prav. V tej namreč, da Slovenci res napredujemo. In še to mu zaupamo, da bomo napredovali tudi poslej, navzlic vsem oviram, ki so nam jih postavljali včasih Habsburgovci, a nam jih danes postavljajo jugoslovenci na pot. Res da so te ovire hude. Tako hude, da gre dobršen del naše narodne energije samo za njih odpravo. Ko pa jih odstranimo, ko se bodo sprostile moči našega naroda, tedaj bomo napredovali Slovenci še vse drugače. Kajti ne bo treba čakati na milost tujca, če smemo ustanoviti kako kulturno napravo, kako akademijo, ali če hočemo imeti za svoj denar univerzo s popolno medicinsko fakulteto, če hočemo imeti primerno poslopje zanjo, za bolnišnico, za postajo — in tako dalje in tako naprej.

Seveda, čez jugoslovenstvo in kakšne petomajske volitve ne pridemo do njih. Ali da govorimo v dr. Pucovem narečju: samo popolnoma pokvarjen človek ali popoln idiot bi mogel to trditi.

Ali vedo za vse naše punktaše in za vse tiste, ki so v dobi najhujšega pritiska na slovenstvo stopili na njegovo stran?

Ali vedo za stotine slovenskih delavcev, kmetov, obrtnikov in razumnikov, ki preganjani in zatirani kljub vsemu vzdržijo in napredujejo v svoji borbi?

Ali vedo za tiste slovenske fante in može, ki se borijo?

Ali vedo za vse te? Gotovo ne vedo, kajti spričo vseh teh slovenskih junakov govoriti o slovenskem hlapčevstvu se pravi, pljuvati nanje in na ves slovenski narod, ki je dal te junake iz svoje sredine.

In kdo ste vi, ki govorite o slovenskih hlapcih? Ali ste vi v vrstah vseh teh borcev, ki se bore za svobodo, kruh in napredek slovenskega naroda?

Pokažite nam, kaj ste naredili! Pokažite nam, ali ne skrivate s svojimi besedami o slovenskem hlapčevstvu svojega lastnega hlapčevstva!

Kajti mi vemo: nauk o hlapčevstvu je oportunistični nauk tistih Slovencev, ki se nekoliko zavedajo našega današnjega položaja, ki se zavedajo, da bi ga bilo treba predrugačiti, toda so ali prekomodni ali preveliki oportunisti, da bi pri tem sodelovali. In da bi to svojo komodnost in oportunitetno prikrili, zmigujejo z rameni in ugotavljajo: Saj se ne da nič narediti. Slovenci smo hlapci, saj veš, nobeden si nič ne upa. In s tem je zanje stvar rešena.

Mi pa moramo danes, ko gre za naš narodni obstoj, bolj kakor kdajkoli poprej, ko gre za to, ali Slovenci še ostanemo na površini zemeljske oble ali pa bomo doživeli usodo Baskov, danes moramo zaradi prebuditve slovenskih množic k aktivnemu odločanju o naši bodočnosti, vse takšne nauke z največjim prezirom zavreči.

Izviren samogovor

Za svojo petletnico premišljuje »Pohod«:

Pa živimo na žalost v časih, ... ko bi se morali, če bi imeli nekoliko slabše živce, prav za prav sami vprašati, čemu smo še sploh tu in kaj prav za prav hočemo.

To vprašanje, odkrito stavljeno, bi bilo za »Pohod« prav zelo koristno. Še bolj koristno bi pa bilo, če bi si »Pohod« tudi odkrito odgovoril nanj. Zlasti, ko nadalje pripoveduje:

Kdo vse se je zvrstil pri krmilu tega broda v teku zadnjih 5 let, kdo vse je poskušal pri tem krmilu svoje sposobnosti in kdo vse se je pri tem blamiral, žal pa tudi oblatil krmilo in zavozil državni brod daleč proč od prave smeri!

Tu mu lahko mi prav natančno odgovorimo, da so se ves ta čas poskušali okoli krmila pravi jugoslovenski nacionalni ljudje, katerih unitaristični program je tak, da mu tudi »Pohod« ne bi mogel nič prigovarjati, razen če mu gre in kolikor mu gre zgolj za osebe. In če so se ti nacionalni ljudje res tako slabo skazali, in če torej »Pohod« premisli in pretehta, da so to edinstveniki njegove baže, bi si že kar tu lahko odgovoril na vprašanje o smislu ali nesmislu lastne biti. Pa bistvo nacionalizma je ravno v tem, da mu manjka vsaka sposobnost za logično umovanje. Navaden človek bi rekel, če je kdo kako stvar zavozil in če je bil tisti človek nacionalist, da pač ni sposoben in da naj zaradi tega gre. Kajti vsaj kadar gre za večje vrednote, ga ni preudarnega človeka, ki bi dovoljeval, da dela nesposoben človek poskuse z njimi. In blaginja treh jugoslovanskih narodov je stvar, bi človek rekel, ki vendar predstavlja precejšnje vrednote.

To resnico je vsaj izdaleč zaslutil tudi »Pohod«. Pa je hitro skočil čez njo. On, jugoslovenski in nacionalen skoz in skoz, se kar na mah naredi, ko da bi z nacionalnimi ljudmi in nacionalnimi strankami, torej s tistimi ljudmi, katere je včasih podpiral in s tistimi strankami, v katerih so tudi njegovi ljudje sedeli, prav nobene zveze ne imel. Zataji torej vse skupaj, pa se predstavi kot nekaj popolnoma novega:

Pa vendar smo tu in vztrajamo, da bo prišel trenutek, ko se bodo odprla ta vrata in bomo poklicani na krov, da rešimo jugoslovenski brod.

Kaj naj spričo te vesele prerokbe sploh še rečemo? Ladjelomec obeta, da bo pomagal tistim, ki so na krovu!

Toda to izvorno umovanje je bistveno označeno našega nacionalizma. Kajti kakor tudi drugi nacionalizmi niso ravno prežeti z modrostjo, naš je tudi v tem pogledu nekaj posebnega.

Je pač nacionalizem, ki od treh narodov priznava samo enega, pa še tega bi hotel prekrstiti.

Skrb posebne zvrsti

»Jutro« že spet kedaj opozarja »na nevarnost, ki grozi vsemu slovenskemu gospodarstvu, če ne znižamo samoupravnih davčnih bremen na sorazmerno višino.« Dalje opozarja »na napačni sistem dotacij in subvencij banovinam, ki ima za posledico, da dobi dravska banovina iz banovinskih fondov od prometnega davka in skupnih banovinskih užitnin le neznaten del tistega, kar prispeva v te fondove.«

Povod za to opozarjanje pa je dalo »Jutro« dejstvo, da se hrastniške steklarne selijo v Zemun, kjer ni treba plačevati nobenih banovinskih doklad. In zato seveda »Jutro« zahteva, naj se tudi pri nas te doklade znižajo.

Ni to prvi primer, da se seli industrija iz Slovenije na jug, kljub temu, da ima pri nas kar najugodnejše pogoje za razvoj. To dokazuje zlasti dejstvo, da gre pri nas z malimi izjemami za staro industrijo, ki je mogla tekmovati in obstajati prejšnje čase tudi v veliki industrijski državi. Na to smo mi že nekajkrat opozorili, pa tudi ugotovili, da res davčna obremenitev žene obrt iz naše domovine na jug, kjer takih obremenitev deloma sploh ni, deloma pa so majhne in znosne. A seveda smo zmeraj tudi pokazali na pravi vzrok vsega tega, na jugoslovenski nacionalni centralizem, ki so ga zadnje čase prekrstili v unitarizem. Kajti ni dovolj, da ta centralizem Slovenijo za več ko 600 milijonov dinarjev na leto huje obremenjuje, kakor južne pokrajine. Ni dovolj, da se iz tega našega denarja podpirajo in ustanovljajo industrije na jugu, četudi so siceršnji pogoji za nje doli manj ugodni. Poleg vsega tega so jugosloveni centralizirali celo banovinske užitnine, torej tisti davek, ki so ga banovine uvedle za svoje potrebe. In tako se godi, da prejemo od banovinskih užitnin čisto komaj desetino tega, kar plačujemo za banovinske potrebe. Vse drugo gre na jug, da tam oplaja tisto gospodarstvo, ki naše uničuje.

Samo zaradi tega torej so banovinske davščine previsoke, ker nacionalni centralizem zahteva, da ne smemo za svoje namene in potrebe dobljenih denarnih virov porabiti doma.

In še več: če bi centralizma ne bilo, bi ne samo lahko znižali užitnine, ampak jih celo sploh popolnoma odpravili. Kajti potem bi pač morale vse

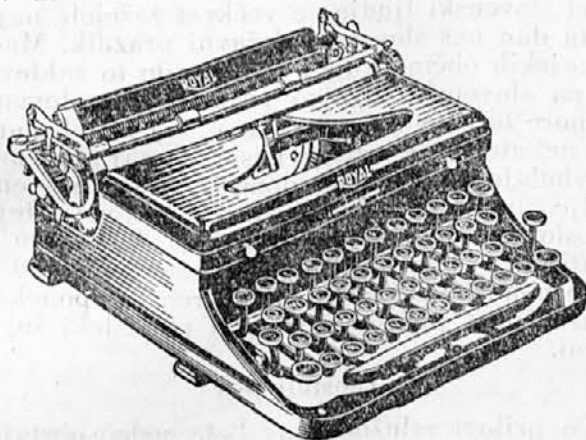
pokrajine prispevati za državne potrebe v enaki meri. Nam bi pa ostal velikanski znesek okoli 700 milijonov dinarjev več, s katerim bi si le počasi pomagali na noge navzlic strahoviti škodi, ki nam jo je jugoslovensko nacionalstvo že prizadejalo.

V znamenju jugoslovenstva pa so jutranja »dobro mišljena svarila« zgolj slabo mišljene puhlice, ki naj zavajajo našega človeka na napačno sled, da bi omahoval in cepil svoje moči v boju zoper postranske stvari, namesto da bi jih osredil na vir vsega hudega, na nacionalno jugoslovenstvo. Na tisto jugoslovenstvo, ki nam je edino ta in tak državni ustroj vsililo.

Naravnost cinizem pa je, molčati ob bremenu tridesetmilijardnih dajatev, ki nam jih je obesil centralizem za vrat, pa se zaletavati ob banovinske preračune, ki bi bili kar najlažje znosni, če bi dajatev za unitarizem ne bilo.

Kajti zanimivo je, in zmeraj in zmeraj spet je treba kazati na to, kako je jutranja preračunska kritika pohlevna, če gre za milijardne tribute centralizmu, kako pa je napadalna, če gre za stotilijonski preračun Slovenije.

Zgolj iz stvarnih razlogov pa naj še h koncu pripomnimo, da se s pričujočim sestavkom seveda ne mislimo zavzemati za katerikoli določeni sestav užitnin.

VSE ZA PISARNO

dobavlja in popravlja

PRELOG

LJUBLJANA sedaj Tyrševa 1 na spriti hotela Slon

Minljivost posvetnih stvari

»Samouprava« poroča po »Novostih«:

Križevski mestni načelnik g. Rudolf Žagar je skupaj s sedanjim mestnim svetom stopil v Jugoslovensko radikalno zvezo. Doslej je g. Žagar in sedanji občinski svet pripadal JNS. Prav tako je v JRZ pristopil tudi banski svetnik za križevski okraj g. Šimun Horvat, ki je doslej pripadal JNS.

Tako je tudi prav.

— nekoliko bolj zoper centralizem, kakor JRZ. Kar je pa poglavitno: JNS ni več v vladi in tudi milijonskih strankarskih bratovščin nima zato za seboj. Vse to je preč, oh, preč. In šlo je drugam, oh, drugam. Tja pač, kjer je vlada in moč. In milijoni zvestih pripadnikov za njo.

Po pogorišču pa letajo zapuščeni generali. In premišljujejo, kako bi se dala dobiti vlada in moč.

Kajti neomajno je prepričanje vseh nacionalnih generalov, da jim je samo vlade in z njo združenih prijetnosti treba, pa imajo takoj spet milijone neomajnih pripadnikov neomajne nacionalne misli okoli sebe.

In takole v veselih domišljijah se brzkone gledajo, kako bodo prestopali kakšni občinski in drugi sveti in zamenjavali omajano prepričanje z njihovim neomajnim. Saj taka je bila vendar vsebina vse jugoslovenske nacionalne vzgoje.

Zagrebski nadškof o klerikalizmu

Belgrajsko »Vreme« prinaša obširen sestavek o političnem položaju na Hrvaškem. V njem se nahaja tudi dobesedna izjava zagrebskega nadškofa dr. Stepinca, naslednika umrlega Bauerja, o klerikalizmu na Hrvaškem. Dr. Stepinac je vsaj po navedbi »Vremenovega« dopisnika dobesedno dejal tudi tole:

»Na Hrvaškem ni klerikalizma. Klerikalizem pomeni, da ima katoliška cerkev v rokah ali da na kak drug način nadzira in vodi vse javne nprave naroda, pa tudi njegovo obrt, trgovino in finance. Pa kje ima to katoliška cerkev na Hrvaškem? Nima in — noče imeti! Mi, zastopniki katoliške cerkve v Jugoslaviji, se sploh ne maramo ukvarjati z dnevno politiko, a najmanj strankarsko. Jaz sem pod odločno grožnjo najstrožje kazni prepovedal duhovnikom svoje škofije, da kandidirajo na kateremkoli seznamu ob volitvah. Du-

hovnik je kot dušni pastir enako potreben vsem katoliškim vernikom svoje župnije, brez ozira na njihovo politično pripadnost kakšni stranki. Če se duhovnik politično opredeli kot aktiven člen kake stranke, se mu seveda strankarski nasprotniki ne morejo bližati z občutki, ki morajo izvirati iz osebnega prepričanja o nedotakljivi nepristranosti kakega duhovnika.«

Ločitev duhov

Našim prijateljem!

Naš tednik »Slovenija« je treba razširiti kar največ mogoče. Prepričani smo, da to žele ne le naši dosedanji naročniki, ampak vsi prepričani Slovenci. Zato prosimo vse naše naročnike in prijatelje, da naj nam pridobivajo novih naročnikov. To zato, da list tvorno podpro in pa da se slovenska misel čimbolj razširi. Našemu tedniku je treba že zaradi kritja stroškov, ki so veliki, novih plačujočih naročnikov, da ne omagamo.

Naslove novih naročnikov naj pošiljajo naši prijatelji na naslov: UPRAVA TEDNIKA »SLOVENIJA«, LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 17.

Uprava tednika »Slovenija«

Še nekaj naj pri tej priložnosti zapišemo. Skoraj natančno isti dan,

je poslal angleški politik Winston Churchill listom sestavek o tem, kaj zahteva Evropa od Amerike. V njem pravi, da sicer Amerika ne želi biti zapletena v kake evropske spore, da bo pa še dovolj storila za demokracijo, če se bo vsak bojaželjni avtokrat zavedal, da bo dala Amerika demokracijam svojo tvorno pomoč. Ameriški list »New York Times« je to stališče naravnost zastopal.

Zanimivo je tudi, kako pozdravlja Churchill narast ameriške mornarice. Dobesedno pravi:

»Namesto da bi se pričakali zaradi topov in križark, gledata obe admiraliteti Amerike in Anglije z največjim medsebojnim zadovoljstvom velikansko naraščanje svojih ladij.«

To je mogoče pač samo med državama, ki za nedogleden čas računata ne samo, da ne bo sporov med njima, ampak da pomeni naraščanje moči na drugi strani tudi lastno korist.

Ta korist pa je v boju za mir in v boju proti rušilcem miru: proti avtokracijam in diktaturam vseh vrst.

Koroški popotnik

V »Koroškem Slovincu« beremo:

Potoval sem po Koroškem, po naših lepih vasicah. Listje je že odpadlo z drevja in gole veje so štrlele žalostno proti oblačnemu nebu. Pozna jesen je bila v deželi, mračni dnevi brez sonca, siva megla se je obešala po višinah in težila dušo kot svinčena utež. Taka si, Koroška, kadar te ne obseva prijazno, toplo sonce. In vendar si tudi v tem mraku lepa, nadvse lepa nam, ki te ljubimo.

V takem jesenskem razpoloženju človek rad stopi med grobove. Ne, da bi obupaval nad življenjem, o ne! Saj ve, da po vsaki še tako mrzli in mračni zimi zopet pride pomlad, polna življenja in sonca, polna novih nad in pričakovanj. A vendar — v jeseni te grobovi vabijo, da stopiš med nje, se za trenutek zamisliš, se pogovoriš v svoji duši z vsemi, ki tam počivajo in so se nekoč veselili življenja kot ti in jih tudi ni bilo strah smrti.

Koroški grobovi! Nekaj čudnega, trpkega te presune, ko stopiš med nje. »Tukaj počivajo Blatnikov oča« in takoj poleg »Hier ruhet Kaspar Smrečnik«. Trpka je ta govorica, saj priča o stoletni borbi, v kateri je le prečesto klonil šibkejši.

— Pozornost mi vzbudi ličen kamen s številnimi napismi. Iz njih razberem, da je začel že tretji rod legati v isti grob. Toda še nekaj posebnega mi pade v oči: Prav na vrhu kamna berem: »Tukaj počiva v Bogu Miha Klančnik.« sledijo rojstni in smrtni podatki iz prejšnjega stoletja. Nekaj vrst nižje se je hotel oteči človeški pozabi drugi rod. Toda glej, ime je dobilo drugo obliko: Glantschnik Stefan. Rojstni in smrtni podatki govorijo, da je živel Stefan ob prelomu stoletja. Gledam nižje, kako je umiral tretji rod. Težko mi je v duši, kajti tam spodaj berem z novimi, zlatimi črkami napisano »Hier ruhet Franz Glantschnigg.« — Ti ubogi rod, kako daleč so te zapeljali krivi vodniki. Celo tvoji grobovi so začeli govoriti drugo govorico, kakor pa jo govoriš doma, v svoji družini, med svojimi otroki! Kedaj se boš prebudil iz svojega težkega sna in začel živeti ponosno kot tvoji dedje in pradedje.

Joza.

Spomini na koroške boje

Glavni odbor Legije koroških borcev sporoča:

Legija koroških borcev namerava s sodelovanjem Zveze Maistrovih borcev, Združenja vojnih prostovoljcev-borcev za osvoboditev severnih krajev kraljevine Jugoslavije v Zagrebu in nekaterih odličnih osebnosti ob 20 letnici zasedbe Celovca in Gospe Svete izdati s slikami opremljeno spominsko knjigo o bojih na severni meji od Podkloštra do madžarske meje. Da ne bi bila snov nezadostno obdelana, je potrebno zbrati čim več podatkov, doživljajev in spominov na to razgibano dobo naše zgodovine. Zato vabimo vse, ki so se borili ali kakorkoli delovali za Koroško, Štajersko, Prekmurje ali Medjimurje, da opišejo svoje delo, boje in doživljaje. Prav tako kakor daljši, so dobrodošli tudi krajši sestavki. Žrtvujte v ta namen le nekaj zimskih večerov. Ni vse malota, kar morda imate za maloto! Ali ni ohranitev spomina na ta prizadevanja bodočim rodovom naša narodna dolžnost? Ali naj zanamci brez potrebe motre tudi to dobo skozi motna očala našega nasprotnika? — Ker bo zahtevalo urejevanje mnogo časa, prosimo, da se tega prepotrebne dela lotite čimprej. Natančnejša pojasnila daje glavni odbor Legije koroških borcev v Ljubljani, Predškofijo 18, kamor izvolite poslati tudi svoj prispevek.

Mali zapiski

Prepovedani listi.

Državno pravdnštvo v Zagrebu je prepovedalo prodajati in širite tele liste:

1. št. 23 in 24 tednika »Narodni val«,
2. št. 50 lista »Seljački dom« in
3. št. 2 lista »Hrvatski akademičar«.

Vsi navedeni listi izhajajo v Zagrebu.

Imenovanje.

Za ravnatelja »Putnika« je imenovan upravitelj podružnice banke Union v Belgradu, Karmino Simić. Simić je seveda Srb.

»Putnik« je nekaka poluradna pisarna za prodajo železniških in drugih vozovnic. Država je udeležena pri njenem kapitalu z več kakor polovico.

Od priznanja k dejanju

Vedno več jih je, ki izražajo zadovoljstvo nad našim listom. Oglašajo se tudi novi naročniki — dokaz, da si misel, ki jo zastopa list, vedno bolj utira pot. S tem so svoje soglašanje praktično potrdili. — Obračamo se še do tistih, ki odlašajo, da storé enako. Simpatije so sicer nekaj lepega, ali samo od njih ne živi nobeno gibanje. Treba je tudi žrtve. Stare naročnike in prijatelje prosimo, naj nam pošljejo naslove oseb, o katerih mislijo, da ga bodo naročile, ako ga jim pošljemo na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Najlepša hvala vsem, ki se bodo odzvali.

Uprava in uredništvo.

Janez Kocmur:

K Tumovim spominom

(Nadaljevanje)

Mnogo učinkovitejši so bili letalski napadi na kraje v okolici Jesenic na Gorenjskem; tu je bila stvarna škoda znatnejša, pa tudi človeških žrtve je bilo več. Kakih uspehov vojaškega značaja pa tudi ti napadi niso dosegli, dasi v tem primeru ni šlo zgolj za demonstracijo, ampak so bile bombe namenjene tamkajšnjim velikim industrijskim napravam; poškodovana so bila zgolj zasebna poslopja, pa tudi žrtve si je izbrala smrt le med mirnim civilnim prebivalstvom. Zato pa je bil moralni učinek tem večji. Uradna telefonična poročila krajevnim vojaškim poveljstvom in opozorila protiletalskim baterijam, naj bodo pripravljene, so povzročila, da je vedela za te napade v nekaj urah skoraj vsa Slovenija. Prvim novicam so sledila pripovedovanja »očividcev«, vsa grozotna pobarvana. Strah ima velike oči, ki jih nevednost še povečuje; kaj čuda potem, če je preproščina že videla valiti se italijansko armado preko Gorenjske. Vera v neprebojnost bojne črte ob Soči je bila za hip omajana.

Grmenja topov se je bilo ljudstvo v oddaljenem zaledju že toliko privadilo, da ga niti bobneči ogenj in butanje težkih možnarjev ob velikih ofenzivah ni več posebno vznemirjalo. Teh nekaj zračnih napadov pa je močno zrahljalo prejšnjo brezskrbnost, letalske bombe so približale zaledju bojišču do prijema, živo so predočile vsebino vojne tudi najbolj ravnodušnim. Ljudje so se srečavali s povečano skrbjo na obrazu, zamolklo bobnenje od zahoda je dobilo resnejši prizvok.

Novica o bombardiranju slovenskega zaledja je predrla tudi na bojišča, najprej po uradnih

Širite naš list „Slovenijo“!

Slovenski državni praznik.

Poročali smo, da so dne 4. XII. t. l. zastopniki občin na sestanku na okrajnem glavarstvu v Radovljici med drugim sklenili tudi, da hočejo občine tega okraja slediti zgledu jeseniške občine, katere odbor je sklenil zahtevati, da se razglasi dan 29. oktobra za slovenski državni praznik.

Okrajni glavar je z razpisom z dne 15. XII. t. l. št. 12265/1 opozoril vse občine, da bi bil tak sklep občinskih odborov prekoračenje področja občin, ker v pretresanje občinskih poslov ne spadajo posli in vprašanja, ki zadenejo širše enote, kot so občine. Zato bi moral take sklepe ustaviti.

Gorenjske občine in tudi druge slovenske občine torej za zdaj ne bodo mogle izraziti svojega zrelšča v tem predmetu.

Jugoslovenski pomisleki.

29. oktobra 1918 smo Slovenci dobili svojo svobodo, tega dne smo pretrgali vse zveze z Avstrijo in stopili med suverene narode. Ni čuda, da so pravi slovenski ljudje že večkrat zaželeli, naj bi bil ta dan naš slovenski državni praznik. Mnogo gorenjskih občin je tudi že sklenilo to zahtevati. Da pa slovenski državni praznik jugoslovenom ne more biti vseč, to se razume, saj bi tako utegnili nekaterim še priti na misel, da naj Slovincem ne vladajo oni, ampak domači pravi slovenski ljudje. In ko poroča »Slovenski narod« o tej za jugoslovene nepripravni stvari, si da hkratu poročati, da »so se proti temu ukrepu ponekod pojavili pomisleki«. To je gotovo res, in »ponekod«, namreč med jugosloveni, so ti pomisleki še kaj močni.

Zaostali ptič

Po prilogi »službenega« lista sodeč obstaja v Sloveniji samo še eno »sresko sodišče«, namreč ono v Smarju pri Jelšah. Vsa druga sodišča se oznamenujejo že več časa kot »okrajna sodišča«. To naj bi zlasti upoštevali nekateri »slovenski« odvetniki, ki se še vedno ne morejo ločiti od priljubljenih jim »sreskih sodišč«. Smarje pri Jelšah pa imamo v spominu iz slavnih časov,

En jezik...

JRZ v Baru zadnjo nedeljo med drugim:

»... En jezik in en narod, to je najboljšje poročilo in to je moč jugoslovanske države....«

Tako vsaj poroča »Jutro« po »Vremenu«. Uradna »Samouprava« od nedelje, ki prinaša vsebino govora, o tem nič ne pove.

Bržkone, ker se ji ne zdi, da bi ponavljala take samoobsebnosti. Samoobsebnosti, ki so v unitari-

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.

stičnem programu JRZ, ki pa dejansko zanikuje obstoj samostojnega slovenskega jezika, ki je, in ki se od srbsčine tako loči, da ga Srbi niti ne razumejo, kakor smo dokazali mi že večkrat z navedbo slovenskih dopisov, ki so bili od Srbov vrnjeni, češ da jih ne razumejo.

Zapostavljanje.

(Dopis)

Zadnjič sem slučajno videl Obveznice za likvidacijo kmečkih dolgov, ki so jih te dni dobile hranilnice. Obveznice se glase na din 100, din 500, din 1.000, din 5.000 in din 10.000. So enake velikosti in imajo oblike pole, tako da imajo 4 strani. Prva in zadnja stran, torej zunanje strani so v barvnem tisku, znotraj pa so bele. Značilno je pa pač to, da so vse tiskane tako, da je prva in zadnja stran v cirilici, na drugi — notranji strani pa je besedilo najprej v latinici srbsko, na to pa v slovensčini. Tretja — notranja stran pa je le v latinici v srbsčini ali recimo v hrvaščini. Ker obstoji drugi list iz kuponov za 5% obresti, očitno mislijo v Belgradu, da kuponi za Slovence nimajo nobenega pomena iz znanega centralističnega stališča.

Nikakor ni prav.

V drugem stolpcu prve strani piše »Samouprava« dne 3. t. m., da ji pada zlasti v oči, da Združena opozicija v Belgradu v dveh letih ni mogla ustanoviti niti enega svojega lista, kljub temu, da je v njenih vrstah dovolj milijonarjev, in bi torej vsaj enkrat na teden lahko izdajala kako glasilo.

V prvem stolpcu na drugi strani v isti številki pa vprašuje »Samouprava«, »kdo vse to plača«, namreč vse tiste shode Združene opozicije. Kajti po njenih računih jo »kóšta« vsaka nedelja čez 100.000 dinarjev. To pa še brez poklicnih govornikov, ki sicer »po navadi nič ne delajo in samo trosijo pare« in ki tudi »kóštajo« na teden po 15.000 dinarjev. K temu pa prihajajo še stroški za letake, kurirje, telefon, pošto in drugo, tako da »kóšta« Združeno opozicijo vse skupaj najmanj 150.000 dinarjev na mesec.

To so res čudne stvari, državniškega premišljevanja vredne.

Ogledalca na prodaj

Tale dopis in v takšnem jeziku kroži po Ljubljani:

Vaše blagorodje!

Tajništvo J. R. Z. dovolilo je isključivo nami splošno prodajo takih žepnih okroglih ogledal izdelanih iz celulojda.

Ogledalca so zelo lepo izdelana in to v 2. kvaliteti, ter smo slobodni da i Vam ponudimo ta ogledalca za svoje člane Vaše organizacije.

Pri naročilu	50	100	200	300	500 kom.
enobarvna:	2.60	2.50	2.40	2.50	2.10
ista tribarvna z narodno slovensko zastavico 3.—	2.90	2.80	2.70	2.50	

Cene so za 1 komad fco Ljubljana, povzajem.

Z odličnim spoštovanjem

»ETIKETA« Drag. V. Samardžič, Ljubljana.

Novi naslov: Frančiškanska 10

poročilih, ki tega niso mogla zamolčati zaradi poročil na nasprotni strani. Kakor v zaledju, se je tudi na bojiščih začela majati vera v resnicoljubnost uradnih poročil. Tu je lahko videl sleherni vojak na lastne oči, kako se v uradnih poročilih spreminjajo porazi v zmage. Dostikrat je padlo tisoče mož, a uradno poročilo je razglasilo: Na bojiščih nič novega... Navsezadnje to niti ni bilo zlagano; saj nekaj več ali manj mrtvih tedaj že davno ni bila več posebna novica.

Zgube na nasprotni strani so bile kajpada vedno zelo velike, vsaj trikratne, da bi morale antantne armade že davno skopneti, če bi bile uradne številke resnične. Tako poročanje, pa naj si je bilo osnovano ali ne, je imelo za posledek, da so začeli tudi preprosti čitatelji dvomiti v resničnost uradnih poročil. Uveljavljati se je začel rek, da se lažniku tudi resnica ne verjame.

Mnogim je bilo tako poročanje znano že od prej. Polagoma pa je začelo predirati spoznanje tudi med široke ljudske množice. Začelo se je zapu no tehtanje uradnih poročil; srca je prevzel dvom. Na vrsto so prišli tudi vzroki vojne, uradno prikazani in tisti, ki jih je razodel lastni razum. Razmišljanje je odkrilo mnogo neskladnosti med prvimi in drugimi, ki jih ni moglo izravnati nobeno narekovanje navdušenje. Laž se je začela razgaljati sama. V luči spoznanja je stopala pred oči tudi preteklost vsa drugačna; brez črno-rumene šminke in drugega uradnega nakita. Tudi pred vojno je c. kr. dopisni urad mnogokrat razglasil: Poklicano orožništvo je nastopilo obzirno, a odločno; zdaj vladata povsod mir in red... Filistrski možgani so začeli šele med vojno razumevati, da je tisto bil le mir mrtvaške veže, red pokopališča...

Kajpada, želodec lahko kruli, usta naj pa molče. Jezik je za molk, kvečjemu za hvalo; kdor tega ni razumel — mir z njim! Posnemanja vredno zlasti za matere. Za vrat otroka, če sitnari za kruh,

pa bo mir in red v hiši. Bog ni zastoj ustvaril tankega vrata. Tedaj še ni bilo mednarodnih materinskih dni in proslav, posvečenih otroku, pa bi tak način rešitve tega nadležnega vprašanja lahko našel veljavo v vseh državah zlaganih uradnih poročil. S tem bi bila ustvarjena najlepša skladnost med ljubeznijo simbolične matere — države in resnično materjo.

Urednik socialno-demokratskega tednika »Delavec« Ivan Mlinar je moral preslišati marsikatero grenko zaradi pisanja lista. Zamerili so mu celo poučeni, ki so vedeli, da oblast predpisuje, kaj sme in česa ne sme pisati list — da celo sama pošilja sestavke za objavo. Mnogi bi najraje, da bi list sploh prenehal, kakor da bi stranka pomagala razširjati uradne laži in nosila zanje odgovornost. Večinoma so to bili taki, ki so imeli priložnost čitati druge liste, med katerimi sta zlasti dunajska »Arbeiter-Zeitung« in graški »Arbeiter-Wille« uživala precejšnjo svobodo. Nemška socialna demokracija se vladi ni zdela nevarna.

Med vojno se je tisk tako razširil, da skoraj ni bilo družine brez dnevnika, vsaj izposojenega, če ni bilo denarja za naročnino. Imeti list je bilo potrebno že iz praktičnih razlogov, zaradi raznih uradnih razglasov, na primer, kje, kdaj in po kakšni ceni se bodo dobila živila in druge življenjske potrebščine. Zanimali so tudi sezname padlih, vojna poročila in pisma z bojišč, čeprav večkrat močno predelana ali celo naravnost izmišljena. Nekoč sem bil priča, kako se je neki vojak začudil, ugledavši svoje pismo materi v listu kot podlistek. Bilo je tako spremenjeno, da ga je spoznal le po svojem imenu. Njegova mati ga je bila izročila Ivanu Štetetu pred meseci, slučaj pa je hotel, da je bilo objavljeno šele na dan njegovega prihoda na dopust. Odhitel je v uredništvo in nametal Štetetu precej gorkih.

(Dalje prihodnjič.)